

Klaras Kirkegaard

(paa Kjøge Aas).

Af O. P. Jensen, Vallø Højskole.

Den 11. September 1912 jordedes paa „Klaras Kirkegaard“ den sidste Stamhusbesidder til Gammel-Kjøgegaard og Gods, Stiftsdame, Frøken *Emmy Carlsen*, og Meddelelser herom gik gennem Landets Blade.

Da denne lille idylliske Begravelsesplads eller Kirkegaard — der er beliggende i Skovbrynet paa Kjøge Aas med den herligste Udsigt over Bugten — har en særlig Historie, vilde jeg gerne forsøge at give nogle Træk af denne.

Det var i Marts Maaned 1853, at Godsejer *H. Carlsen* fik kongelig Tilladelse til at anlægge en privat Familie-Kirkegaard paa Aasen i Nærheden af Gammel-Kjøgegaard.

Aaret i Forvejen var nemlig hans Hustru, Klara Sofie Juel Vind Frijs fra Frijsenborg død efter kun 11 Aars Ægteskab. Hun havde levet et fromt, kristeligt Liv, stærkt paavirket af Præsten Joakim Godske Willemoes i Hertfølge, og den kristelige Opvækkelse, der for en stor Del var en Følge af hans indtrængende Forkyndelse. Og det var efter et af hende ytre Ønske, at Gravpladsen paa „Aasen“ blev anlagt, da hun helst vilde begraves dér i Skovbrynet i Guds fri Natur, paa Bakken med det skønne Udsyn over Byen og „Kampens og Sejrenes Bugt“. Indtil Gravlæggelsen kunde finde Sted stod hendes Lig i en opkastet Høj i Gammel-Kjøgegaards Have.

Kirkegaarden fik efter hende Navnet „Klaras Kirkegaard“ og blev indviet af Grundtvig den 27. Oktober 1853, og han talte ved denne Lejlighed over Ordene: „Kommer hid til mig,

alle I, som arbejde og er besværede, og jeg vil give Eder Hvile“. Det var ikke her, men hos Jesus Kristus alene og ingen andre Steder i Tankens Verden, at en træt Sjæl i Sandhed kan finde Hvile. Og under Forkyndelsen af Opstandelsens Haab fredlyste den lille Kirkegaard med den fattige Hvile, vi kan give det afsjælede Støv af vore forudgangne Kære, ligesom vi venter af vore Efterlevende, den fattige Hvile, til han kommer igen, som blev fattig for at gøre mange rige. Med disse Tanker er det da, vi fredlyser denne Plet Jord til et Hvilested nærmest for hendes Støv (Fru Klara Carlsen), der hensov med Følelsen af den Hvile, som Vorherre Jesus Kristus alt har givet den trætte Sjæl, og med Haabet om den salige Hvile, hvortil vi en Gang skal indgaa baade med Sjæl og Legeme, nærmest til et Hvilested for hendes Støv og for Barnets hun bar under sit Hjærte; men dog ogsaa for deres Støv, som helst vil hvile her ved hendes Side, og det vil ikke blot Du, min Ven (Carlsen), som med kærlig Haand beredte Din Ægtefælles Støv dette skønne og rolige Hvilested, som hun ønskede sig — men det vil ogsaa Du, min Sjæls Elskede (Grundtvigs anden Hustru, Fru Marie, Carlsens Søster), og paa hvilken Plet af Jorden skulde jeg da hellere ønske, mit Støv maatte hvile — til Herren kommer, end her, hvor vort Støv kan blandes. —“

Aaret efter skrev Grundtvig om denne Indvielsesfest: „Det var en smilende Solskinsdag i Efteraaret, men midt under Højtideligheden susede dog en Hvirvelvind hen over Aasen, som om vi ret skulde mindes om, at al Jordens Lykke er som „Blomster og Blade“, og længe før Aaret var omme var ogsaa min Blomst visnet, min ælskede Marie hensovet.“

Ja, allerede i Forsommeren 1854 var Fru Marie død, kort efter at have født Sønnen Frederik, og efter hendes eget Ønske blev hendes Lig ført til Klaras Kirkegaard paa Aasen — og fik Plads i en dertil muret aaben Gravhøj.

Grundtvig holdt ogsaa ved denne Lejlighed en herlig Tale, hvori han forkyndte „Guds Herligheds Haab, der først øjensynlig skal gaa i Opfyldelse ved Kødets Opstandelse fra de Døde“. Og sluttede med følgende Ord: Og til et saadant

Sovekammer, til en saadan Vintermark med sikkert Løfte om en gylden Høst, er det da, vi indvier Kristnes Gravsteder, er det, jeg ogsaa indvier denne nye Plet af Jord i Navnet Faderens, Sønnens og Helligaandens. Fred med de Levende og Fred med de Døde, med den Vandrende og med de Hvilende i Herren! Fred med hele den hellige Kæde her og hisset!

Kort efter skrev han det smukke Digt: „Maries Hvilested paa Klaras Kirkegaard“, hvori det hedder:

Der jeg med Veninden sød
vandred i højlyse Dage,
fagre Ord om Liv og Død
skifter der vi frit og fage,
sikker paa de høje Sale,
som bag Dødens Skyggedale
favned dem, der Haand i Haand
stævner did med Støv og Aand!

Følges ad i Liv og Død
med den Herre, vi bekende,
det var i vor Gang og Sæde
Sjælens Lyst og Hjærtets Glæde.

Aasen i den grønne Skov
over Aa og grønne Enge
hvor, mens Dagens Fugle sov
Nattergalene slog fuldlænge.
Aasen med Udsigter vide
smilende ad Østerlide,
den ved Kjøgebugtens Bred —
er vort fælles Hvilested.

Den største Højtidsfærd, der har fundet Sted paa Klaras Kirkegaard, var vel nok hin Septemberdag 1872, da Grundtvig blev stedt til Hvile i Gravhøjen ved Siden af sin forudgangne Hustru.

En stor Skare Mennesker kom med Ekstratog fra København, og mange havde samlet sig fra Egnen. Salmesangen og Sørgemusiken lød, og Flagene vajede paa halv Stang, hvor Ligtoget drog frem fra Kjøge Jernbanegaard til Kirkegaarden paa Aasen; men over det hele klang St. Nicolaj Kirkeklokker,

der kastede sine Lydbølger ud over den hele Egn. — En Høvdning var faldet i Israel. — Det var en mild og yndig Efteraarsdag — som paa Fru Klaras Jordefærdsdag. — Bjørnstjerne Bjørnson, Frederik Hammerich og Præsten Svejstrup fra Vejen talte berømmelig Ord om den gamle Biskop, der var gaaet til Hvile. — Og for første Gang lød Hostrups Sang:

Kimer i Klokker,
nu sluktes en Sol over Mulde,
længe den kæmper mod Mørket
med Straalerne fulde,
silde den sank —
stor i sin Nedgang og blank,
Æren er Guds i det høje.

Senere er Kammerherre H. Carlsen og Grundtvigs tredje Hustru, Fru Asta, født Frijs (Søskendebarn til Fru Klara Carlsen), begravet her. Det var en Oktoberdag 1890, at denne sidste blev stedt til Hvile her. Ved hendes Grav talte Højskoleforstander Ernst Trier fra Vallekilde og Pastor Monrad i Kjøge.

Og som allerede omtalt i Begyndelsen blev den sidste af Familien, den gamle Stamhusbesidderinde, Frøken Emmy Carlsen jordfæstet sammesteds — paa 40-Aarsdagen for Grundtvigs Jordefærd — den 11. September 1912.

Præsten Frederik Lange Grundtvig (Grundtvig og Maries Søn) har skrevet følgende smukke Digt om „Haven paa Aasen“:

Hvor Kjøge Aas sig hæver og Skoven tager fat,
der er en lille Ringmur omkring en Have sat,
did ofte vil min Tanke fra Dagens Travlheds ile —
en liden Stund hver Aften den plejer der at hvile.

Ved Porten lidt jeg standser og ser paa Sol og Sky
og lader Øjet glide hen over Mark og By
og fryde sig ved Stranden, hvor Solen daglig fødes,
hvor Jord og Himmel altid i Kimingen mødes —.

Saa vender jeg mig stille mod Porten paany,
hvor høje Popler pege saa frejdig mod Sky,
hvor Korsene de gyldne paa Ringmurens Tinder
om Sejren over Døden mit bange Hjærte minder.

Saa gaar jeg gennem Porten i Haven sagte ind,
og straks Guldregnen taler saa mildt til mit Sind,
den taler om Guds Naade, der altid nedvælder
og trøster os hernede — og mest naar det kvælder.

Saa ligger den foran mig, den stille Kirkegaard,
hvor dog en enlig Drossel sin klingre Trille slaar,
saa staar jeg snart ved Højen, som Vedbenden fjæler,
og ved Forældres Kister med Bøn til Gud jeg knæler.

Jeg taler til min Moder, som her jeg mindes ej,
men som jeg vidst skal møde en Gang paa Himmelvej,
jeg taler til min Fader om Livets Fryd og Smerte,
og jeg betror ham alt, hvad der hviler paa mit Hjærte.

Saa gaar jeg hen til Stedet, hvor Hængeasken staar
som græd den over Jordelivets sorgfulde Kaar —
saa mindes jeg min Frænde, hvis Støv nu Graven gemmer,
hans Godhed og hans Ord, som jeg aldrig, aldrig glemmer.

Hans Liv var fuld af Sorger, dog var han glad og fro,
han havde tidlig givet til Sejrens Drot sin Tro,
og fra den Sten, der viser det Sted, hvor Støvet hviler,
det bedste Ord jeg kender, saa stille til mig smiler.

Ja, Gud han elsker Verden, hvor dybt den ogsaa faldt,
han hengav selv sin Søn som et Offer, da det gjaldt,
og hvem, der tror paa ham, skal ej ned i Mørket stige,
men arve evigt Liv hos ham selv i Himmerige.

Saa beder jeg en Bøn for hver Sjæl, som jeg har kær,
saa gaar jeg glad fra Haven igen til Dagens Færd;
det jubler i mit Hjærte: „O, Gud ske Tak og Ære,
som Sejr os selv vil give ved Frelseren den kære.
